

Βασίλης Χολέβας
Παιδαγωγός - Νομικός
Θεσσαλονίκη

Η αφόρητη μοναξιά του
σύγχρονου ανθρώπου και πώς
ξεπερνιέται

Εισαγωγή

Ο σύγχρονος άνθρωπος ζει μια παράξενη ζωή. Από τη μια έχει όλα τα υλικά αγαθά κι από την άλλη δεν μπορεί να ικανοποιήσει στοιχειώδεις ψυχολογικές ανάγκες. Παλιότερα συνέβαινε το αντίθετο. Δεν είχαν υλικά αγαθά, αλλά είχαν ψυχική ισορροπία οι άνθρωποι, διότι ικανοποιούσαν τις βασικές ψυχολογικές ανάγκες του. Έτσι σήμερα σε μια μεγαλούπολη, είναι γεμάτο το ψυγείο του κατοίκου της, αλλά στην πολυκατοικία που μένει δεν γνωρίζει τους διπλανούς του. Πάει στη δουλειά του, που σίγουρα οι συνθήκες εργασίας του είναι πολύ καλύτερες από τον παλιό καιρό, αλλά όταν γυρίζει στο σπίτι, τον πιάνει μια παγωνιά. Κλείνεται στους 4 τοίχους, ζει μόνος και αγωνιά πότε θα χτυπήσει το τηλέφωνο να πει μια κουβέντα, να συζητήσει με ένα άνθρωπο. Αν τον πάρει τηλέφωνο κανένας, μόλις του λέει «έλα να πιούμε μια μπύρα σπίτι μου», ξέρει τι απάντηση θα πάρει : «δεν έχω καιρό τώρα, είμαι φουλ τάιμ, μια άλλη φορά. Όλοι είναι πνιγμένοι στη δουλειά τους, δεν έχουν ελεύθερο χρόνο για επισκέψεις, δεν έχουν χρόνο να συναντηθούν έξω σε μια καφετερία π.χ. να συζητήσουν. Κι ο επόμενος που θα τον πάρει τηλέφωνο, τα ίδια θα πει: δεν έχω χρόνο τώρα, πνίγομαι στη δουλειά, μια άλλη φορά, και εγώ τα έχω ζήσει αυτά, ίσως και όλοι μας.

Όλοι μας έχουμε φίλους που ζουν στην ίδια πόλη με μας, αλλά πόσες φορές συναντιόμαστε το χρόνο; Δύο ; Τρεις ; Πέντε ; Τις συναντήσεις τις αντικατέστησε το ψυχρό τηλέφωνο. Είναι γρήγορο, δεν απαιτεί χρόνο, δεν απαιτεί να ξεπαρκάρεις το αμά-

ξι, να διανύσεις 15' απόσταση ή 30' και έτσι ξεμπερδεύεις από την υποχρέωση. Φίλε μου τι θέλεις ; σε πήρα τηλέφωνο πριν 2 μήνες, είμαι εντάξει απέναντί σου. Πολλοί κάνουν κάτι άλλο, μήπως και καταφέρουν να συναντηθούν : μοιράζουν την απόσταση. Λέει ο ένας : συνάντηση στο Λευκό Πύργο ή στην καφετερία τάδε στο κέντρο. Κι αυτό, τυχερός θα είναι αν το πετύχει. Συνήθως ο άλλος θα του πει : «σύμφωνοι αλλά όχι σήμερα, έχω μια υποχρέωση, μια άλλη φορά, ξαναπάρε μου τηλέφωνο».

Αλλά έστω ότι ξεπερνιούνται όλα τα οδοφράγματα και συναντιούνται σε μια καφετερία στην παραλία. Σε 10' θα κτυπήσει το κινητό του ενός, θα χαθούν 5', μετά θα χτυπήσει του άλλου, θα χαθούν άλλα 5' και σε 40' ο ένας θα πει : «πρέπει να φύγω τώρα γιατί έχω μια επείγουσα συνάντηση, τα ξαναλέμε». Ένα κενό τελικά έμεινε και στους δύο, δεν είπαν τίποτα σπουδαίο, επιφανειακά μίλησαν και ο ένας δεν ανέφερε κανένα πρόβλημά του στον άλλον. Ούτε κάποια συμβουλή ή γνώμη ζήτησε για κάτι, ούτε και κάτι βαθύτερο ρώτησε στο φίλο του. Κάπως έτσι έχουν εξελιχθεί σήμερα τα πράγματα. Επικοινωνία τέλος. Θυμάμαι πριν 30 χρόνια πόσο πιο διαφορετική ήταν η επικοινωνία των ανθρώπων : ζεστή, ανθρώπινη, ο ένας έλεγε τον πόνο του στον άλλο, ο άλλος τον ένιωθε και τον συμβούλευε και η συνάντηση κρατούσε περισσότερο από τρία τέταρτα που κρατά σήμερα. Βεβαίως, τότε ακούγαμε από μετανάστες στη Γερμανία, Βέλγιο κ.λ.π. ότι έξω δεν υπάρχει επικοινωνία, δεν υπάρχουν ζεστές σχέσεις των ανθρώπων, το σλόγκαν πάντα ήταν : «οι Γερμανοί είναι ψυχροί, τέλειοι και εργατικοί στη δουλειά τους, αλλά ψυχροί μεταξύ τους. Νιώθει ξένο ο ένας τον άλλον».

Αυτά το 1960. Τώρα είμαστε στο 2000. Μήπως και στην Ελλάδα, όπως τόσα άλλα άσχημα, ήρθε απ' έξω και η έλλειψη επικοινωνίας ; Νομίζω πως ήρθε αλλά όχι ακόμα στο βαθμό των Ευρωπαίων. Αλλά συνεχώς ελαττώνεται η μεταξύ μας επικοινωνία. Άρα το 2020 πού θα βρίσκεται η επικοινωνία στην Ελλάδα ; Τι συνέβη ; Τι άλλαξε ; οι Έλληνες άρχισαν και αυτοί να μιλούν για τη μοναξιά που τους δέρνει, μερικοί μιλάνε για αφόρητη μοναξιά που τους σκοτώνει κυριολεκτικά και κάνει δύσκολη τη ζωή τους. Αν σκεφθεί κανείς και ότι το 25% των ζευγαριών χωρίζει στην Ελλάδα, ε, τότε η μοναξιά παίρνει ακόμα πιο σοβαρές διαστάσεις. Μερικοί δημοσιογράφοι ή κοινωνικοί αναλυτές, κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου : «οι ψυχρές σχέσεις μεταξύ των Ευρωπαίων, έρχονται και στην Ελλάδα». Δεν είναι κινδυνολογία, το ακούς πια να το λένε όλοι οι Έλληνες. Στην επαρχία είναι λίγο καλύτερα τα πράγματα, αλλά και οι επαρχιώτες, ακόμα και οι χωριάτες, παραπονούνται ότι οι παλιές ζεστές σχέσεις τελείωσαν. Ακόμα και στα χωριά. Καθένας κοιτάει πώς θα βολευτεί ο ίδιος και για τους άλλους δεν έχει ούτε χρόνο, ούτε κέφι να τους συναντήσει.

Τα αίτια της έλλειψης επικοινωνίας στην Ελλάδα

Είπαμε πριν ότι το φαινόμενο αυτό είναι καινούριο για την Ελλάδα. Όταν οι τουρίστες τα προηγούμενα χρόνια (1960-1990) έρχονταν στην Ελλάδα, ήξεραν ότι έρχονταν σε μια διαφορετική χώρα απ' τη δική τους, μια χώρα με ζεστούς, φιλικούς ανθρώπους, φιλόξενους και έτοιμους να συζητήσουν με τον τουρίστα, με τα λίγα αγγλικά τους. Δεν ξέρω αν έχουν την ίδια γνώμη. Από το 1970 και μετά άλλαξαν πολλά, κυρίως όμως οι αλλαγές αυτές έγιναν μετά το 1980, δηλαδή τα τελευταία 20 χρόνια. Κατ' αρχήν η βελτίωση του οικονομικού επιπέδου του Έλληνα, τα καταναλωτικά αγαθά, απέκτησε το σπιτάκι του, το αυτοκινητάκι του, το στερεοφωνικό του και τόσα άλλα υλικά αγαθά, αλλά θέλει κι άλλα. Θέλει π.χ να αλλάξει το αυτοκίνητο που πήρε πριν 3 χρόνια, γιατί το νέο μοντέλο έχει εκείνο ή το άλλο προσόν. Με άλλα λόγια τα καταναλωτικά αγαθά και το κυνήγι να τ' αποκτήσει, να κάνει δεύτερη εργασία αν μπορεί κ.λ.π., αντικατέστησαν την αγάπη του για επικοινωνία με τους φίλους του, τους συγγενείς του κ.λ.π. Ο φίλος του τώρα είναι το τελευταίο μοντέλο του τάδε αυτοκινήτου, ή η χιλιάρα μηχανή που έχει τα τάδε προσόντα. Αν θέλει να ξεκουρασθεί, δε θα αναζητήσει όπως παλιά τους φίλους του αλλά θα στηθεί μπροστά στην TV για να παίξει ζάπιγκ. Αυτός και τα ηλεκτρονικά του. Αυτός και τα καταναλωτικά αγαθά του. Η νέα σχέση του νεοέλληνα. Επικοινωνία ; μα υπάρχει : αυτός και η TV.

Όμως όλα αυτά τα καινούργια δαιμόνια που ήρθαν στην Ελλάδα, έχουν συνέπειες και μάλιστα οδυνηρές, που στο μέλλον θα γίνουν οδυνηρότερες. Αδιαφορεί πλέον για το διπλανό του, έγινε ατομιστής, νοιάζεται μόνο για το προσωπικό του βόλεμα. Και οι πολιτικοί αγώνες σταμάτησαν. Προσπαθεί μόνος του να βολευτεί προσωπικά και οι άλλοι ας προσπαθήσουν κι αυτοί μόνοι τους. «Ο καθένας για τον εαυτό του κι ο Θεός για όλους» λέει τώρα πια. Όμως κακά τα ψέματα, τίποτα και κανένα καταναλωτικό και ηλεκτρονικό αγαθό, κανένα super αυτοκίνητο δεν μπορεί ν' αντικαταστήσει την ανθρώπινη επικοινωνία, τον συνάνθρωπο.

Προς στιγμήν ναι, αλλά σε λίγο θα πλήξει, θα τα βαρεθεί και θ' αναζητήσει παρηγοριά στους ανθρώπους, αλλά και οι άλλοι θα έχουν γίνει όμοιοι ατομιστές και επικοινωνία δεν θα υπάρχει ή θα υπάρχει αλλά τυπική. Έτσι ο Έλληνας σιγά σιγά οδηγείται στη μοναξιά. Η μοναξιά αρχίζει σιγά-σιγά, στην αρχή ελαφρώς επώδυνη για να γίνει με την πάροδο των χρόνων αφόρητη. Όποιο κανάλι και να βάλεις, ό,τι μουσική και ν' ακούσεις, όποια αυτοκίνητο κι αν οδηγείς, εκεί μέσα στους 4 τοίχους η αφόρητη μοναξιά θα σε κάνει να πιστεύεις ότι όλα είναι μάταια και δεν φέρνουν χαρά και ευτυχία, μόνο η ανθρώπινη ζεστασιά και παρέα, που τόσο περιφρονήσαμε, μπορεί να μας κάνει να νιώσουμε όμορφα.

Το μέγεθος της μοναξιάς στην Ελλάδα

Όλοι παραπονούνται ότι λίγο πολύ νιώθουν μοναξιά. Κατ' αρχήν οι γάμοι έχουν μειωθεί σε ανησυχητικό βαθμό και κάθε χρόνο μειώνονται περισσότερο. Αυτό δείχνει ότι πέρα από τα οι-

κονομικά προβλήματα και οι σχέσεις των δύο φύλων δεν είναι οι καλύτερες. Φοβούνται να δεσμευθούν. Έγιναν καχύποπτοι άνδρες και γυναίκες με τόσα που γίνονται. Το γεγονός αυτό επιτείνει τη μοναξιά, γιατί οι άνθρωποι που δεν παντρεύονται είναι καταδικασμένοι ως τα βαθιά γηρατειά να ζουν σε μοναξιά, άσχετα αν κατά διαστήματα συμβιώνουν με κάποιον προσωρινό σύντροφο που θα το σκάσει μετά από λίγο. Η μείωση των γάμων σημαίνει ότι δεν μπορούν να επικοινωνήσουν, να συνεννοηθούν τα δύο φύλα. Ο ατομισμός και εγωισμός δεν αφήνει περιθώρια για αλληλοκατανόηση. Έτσι οι σχέσεις που γίνονται, δεν οδηγούν στο γάμο. Όλοι συμφωνούν ότι η μοναξιά αυξάνεται το βράδυ. Την νιώθει πιο ασφυκτική το άτομο. Την ημέρα με τη φασαρία, τον κόσμο, τη δουλειά, ξεχνιέται. Όχι και το βράδυ. Κοιμάσαι σε διπλό κρεβάτι με δύο μαξιλάρια, αλλά μονίμως κοιμάσαι εσύ μόνος, δεν υπάρχει ο «άλλος σύντροφος». Έχεις εξοπλίσει με όλα τα κομψόρ το σπίτι σου, αλλά λείπει «η άλλη ζωντανή ύπαρξη», να δώσει ζωή στο σπίτι σου.

Η μοναξιά γίνεται αφόρητη σπάζοντας κάθε όριο, στις γιορτές, κυρίως Χριστούγεννα και Πάσχα. Όλα τα μοναχικά άτομα βλέπουν αυτές τις δύο γιορτές σαν εφιάλτες. Αυτό γίνεται διότι οι γιορτές αυτές είναι οικογενειακές, μαζεύονται όλοι σπίτι (ειδικά τα Χριστούγεννα) και καθώς θυμάται το άτομο στα παιδικά του χρόνια πώς γιόρταζε όλη η οικογένειά του τις γιορτές, του έρχεται να κλάψει η να φωνάξει, γιατί δεν έκανε οικογένεια, γιατί να είναι μόνο κ.λ.π. Ευτυχώς, πολλοί βρήκαν τη λύση. Σ' αυτές τις γιορτές πηγαίνουν εκδρομές με γκρουπ στο εξωτερικό, ώστε να μετριάσουν τον πόνο. Εδώ να αναφέρουμε και κάτι θλιβερό. Η

αφόρητη μοναξιά (όχι συχνά βέβαια), μπορεί να δημιουργήσει αυτόχειρες. Η στατιστική λέει ότι Χριστούγεννα και Πάσχα πολλά μοναχικά άτομα προχωρούν στην αυτοχειρία. Αυτό δείχνει ότι η μοναξιά δεν είναι προβληματάκι, αλλά πρόβλημα σοβαρότατο, που ίσως σε λίγα χρόνια να το αποκαλούμε και αυτό «η μάστιγα της μοναξιάς». Δεν θά'θελα να συνεχίσω αυτές τις θλιβερές διαπιστώσεις. Έπρεπε όμως να τις αναφέρω για να δούμε την πραγματική έκταση και το πραγματικό βάθος του προβλήματος. Τώρα λοιπόν ας δούμε τι μπορεί να γίνει. Πώς μπορούμε ν' αλλάξουμε τα πράγματα, αν μπορούμε βέβαια.

Κι όμως ! Μπορούμε ν' αλλάξουμε αυτή την κατάσταση

Βασική μου αρχή είναι η φράση : «δεν υπάρχει πρόβλημα σ' αυτόν τον κόσμο, που δεν έχει τη λύση του». Άρα και στη μοναξιά υπάρχει λύση. Από εμάς εξαρτάται. Πρώτα πρώτα πρέπει ν' αλλάξουμε μυαλά. Να γίνουμε ανθρωποκεντρικοί, όπως ήμασταν πάντοτε οι Έλληνες και όχι μηχανοκεντρικοί ή ηλεκτρονοκεντρικοί και δεν ξέρω τι άλλο.

Κτύπημα στον ατομισμό μας

Για να επανέλθουμε στην προτέρα κατάσταση, της ζεστής επικοινωνίας, πρέπει πριν απ' όλα να κτυπήσουμε τον ατομισμό μας. Ο εγωισμός μας σήμερα βρίσκεται στο ζενίθ. Η αδιαφορία μας για τους άλλους είναι γνωστή. Ας αρχίσουμε να βλέπουμε τον φίλο μας πιο βαθιά, ας ζητήσουμε να μας πει τι τον βασανίζει κι αν μπορούμε ας τον βοηθήσουμε. Οι εκκρεμότητές μας, που

είναι ατέλειωτες και το 24ωρο δε φθάνει για να τις τακτοποιήσουμε όλες, ας τις ταξινομήσουμε σε επείγουσες και μη, σε σοβαρές και μη και ας αναβάλλουμε μια μη επείγουσα η μη σοβαρή εκκρεμότητα, για να διαθέσουμε αυτόν τον χρόνο για το φίλο μας, το διπλανό μας, το γείτονα. Δεν είναι χαμένος χρόνος όπως νομίζουμε. Επιτέλους αυτό το εκνευριστικό «ο χρόνος είναι χρήμα» ήταν άγνωστο σε εμάς τους Έλληνες, ας το διώξουμε γιατί το αποκτήσαμε ήδη. Ο χρόνος είναι μισός για τη δουλειά μας για να ζήσουμε και ο άλλος μισός για την οικογένεια, τους φίλους και γνωστούς μας και επιτέλους για εμάς τους ίδιους. Και τεχνικά να το πάρουμε, κερδισμένοι βγαίνουμε, διότι αν όλο το 24ωρο τρέχεις, θα βλάψεις την υγεία σου και ίσως ένα έμφραγμα σου στερήσει 30 ή και 40 χρόνια ζωής που θα είχες ακόμη. Βλέπουμε καθημερινά τι παθαίνουν οι αγχώδεις και αυτοί που θέλουν να εκμεταλλευθούν και το τελευταίο δευτερόλεπτο για να οικονομίσουν χρήματα. Θεέ μου, γιατί όλα τα αμερικάνικα στραβά τα κολλήσαμε και εμείς ;

Γνωρίζετε ίσως το ανέκδοτο που λέει : για τους αμερικανούς τρία μόνο πράγματα έχουν σημασία :

- α) το δολλάριο
- β) το δολλάριο και
- γ) το δολλάριο

Αλλαγή σκεπτικού

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε, ότι το να καθίσεις 3 ή 5 ώρες να δεις τηλεόραση είναι πολύ κατώτερο ποιοτικά από το να κάνεις επίσκεψη σε ένα φιλικό ζευγάρι για 2 ώρες. Θα ανταλλά-

ξετε απόψεις, θα πείτε κάποιο αστείο, θα γελάσετε και φεύγοντας δεν αισθάνεσαι άδειος. Το να πας μια βόλτα μόνος σου σε ένα βουνό με το αυτοκίνητό σου, είναι πολύ κατώτερο από το να πας μαζί με ένα φίλο σου ή μια φίλη σου. Όσο πιο κοντά βρίσκεσαι με ανθρώπους, τόσο πιο ανθρώπινος και ισορροπημένος είσαι. Αντίθετα, τα μοναχικά άτομα, (το ξέρουμε όλοι αυτό), είναι ιδιόρρυθμα, παράξενα, καχύποπτα, παρεξηγούν εύκολα τα λεγόμενα από τους άλλους κ.λ.π. Ειδικά, οι γυναίκες δεν αισθάνονται ωραία να πάνε μόνες τους κινηματογράφο, θέατρο, καφετερία, εκδρομή κ.λ.π. Το θεωρούν ντροπή να μη συνοδεύονται και προτιμούν να μη πάνε καθόλου. Ποιος αισθάνεται ωραία να τρώει μεσημέρι-βράδυ μόνος του στο σπίτι ; κανείς πιστεύω. Η γυναίκα που μαγειρεύει μόνο για τον εαυτό της, αισθάνεται άσχημα, θέλει να μαγειρέψει για την οικογένειά της, σύζυγο και παιδιά. Θα της άρεσε έτσι περισσότερο η διαδικασία της μαγειρικής.

Λιγότερη τηλεόραση

Μία βασική αιτία για τη μοναξιά είναι η τηλεόραση. Φαντασθείτε να καταργηθεί. Θ' αρχίσουμε όλοι τις μεταξύ μας επισκέψεις τα απογεύματα, διότι κάτι έπρεπε να κάνουμε. Δυστυχώς, τώρα εμφανίζεται και το εξής άσχημο φαινόμενο. Επισκέπτεσαι ένα φίλο ή ένα ζευγάρι και ενώ θέλεις να μιλήσεις μαζί τους, αυτοί έχουν ανοιχτή την τηλεόραση και μάλιστα δυνατά, ώστε δεν ακούγεται και δεν ακούγονται. Τι είδους επικοινωνία θα γίνει ; Όσες φορές ευγενικά προσπάθησα να τους πω να την κλείσουν για να μιλήσουμε, κανείς δεν την έκλεισε, απλά χαμήλωσαν λίγο

την ένταση του ήχου. Τελικά η τηλεόραση έχει πολλά κοινά με τα ναρκωτικά, π.χ. δημιουργεί εθισμό και σύνδρομο στέρησης.

Αγάπη ξανά

Μάθαμε τις τελευταίες δεκαετίες ν' αγαπούμε μόνο τον εαυτό μας. Παλιά πονούσαμε για τους άλλους, τους φίλους μας, συγγενείς μας, γνωστούς μας. Ας αρχίσουμε πάλι ν' αγαπάμε και να νιώθουμε το διπλανό μας. Να ενδιαφερόμαστε για τα προβλήματατά του, κι αν δεν μπορούμε να τον βοηθήσουμε, τουλάχιστον ας τον ακούσουμε, να ξαλαφρώσει. Δεν είναι χαμένος χρόνος. Το αντίθετο. Χαμένος χρόνος είναι να παρακολουθούμε στην τηλεόραση την μία σειρά μετά την άλλη. Άλλωστε κάποια στιγμή θα χρειασθούμε εμείς τη βοήθεια του φίλου μας. Τι πρέπει να κάνει αυτός τότε ;

Στο θέμα της αγάπης επιμένω, γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα, αισθανόμαστε μια έλλειψη αγάπης από τους ανθρώπους, την κοινωνία, το κράτος. Θέλουμε ν' ακούμε ότι μας αγαπάνε. Όταν αισθανόμαστε ότι μας αγαπάνε, έχουμε μεγαλύτερη ψυχική ισορροπία.

Ο γάμος κτύπημα στη μοναξιά

Όσους φίλους και αν έχεις, όσες επισκέψεις και αν κάνεις, αν δεν έχεις ένα μόνιμο σύντροφο για όλη σου τη ζωή και παιδιά να μεγαλώσεις, ποτέ δεν θα απαλλαγείς πλήρως από τη μοναξιά. Η οικογένεια είναι ο καλύτερος τρόπος να απαλλαγείς οριστικά από τη μοναξιά. Εννοούμε γάμο δύο ώριμων ανθρώπων για να

πετύχει, αλλιώς εάν είναι να χωρίσουν και η γυναίκα να μεγαλώσει μόνη τα παιδιά της, τότε δεν κτυπιέται η μοναξιά.

Κοινωνικότητα και άνεση

Πολλοί άνθρωποι, κυρίως οι γυναίκες, δεν πλησιάζουν εύκολα πρώτες έναν άνδρα. Ντρέπονται. Έτσι μπορεί να βρίσκονται σε μια παρέα και να μένουν σιωπηλές και έτσι ο άλλος δημιουργεί αρνητική άποψη για το άτομό της. Πρέπει να συμμετέχουμε, να συνομιλούμε με όλους, να έχουμε κοινωνικότητα και άνεση στις σχέσεις μας. Μην περιμένουμε όλα να τα κάνουν οι άλλοι. Ας βοηθήσουμε και εμείς. Υπάρχουν γυναίκες και άνδρες που έμειναν «στο ράφι» επειδή ήταν ντροπαλοί.

Η επικοινωνία θέλει και θάρρος. Όταν βρεθούμε σ'ένα πάρτυ, σε μια παρέα που υπάρχουν και άγνωστοι, ας είμαστε τολμηροί, ας πλησιάζουμε τους άλλους, άνθρωποι είναι και αυτοί, φυσικό είναι να έχουν κι αυτοί ατολμία, κάποιος πρέπει να κάνει την αρχή. Αρκετοί κλίνουν στο καβούκι τους ενώ υπάρχει πολύς κόσμος γύρω τους, περιμένοντας κάποιος να τους πλησιάσει. Έτσι όμως δεν κάνουμε παρέες, «δεν μπαίνουμε στα κυκλώματα», που χρειάζονται, γιατί όταν θα κάνουμε οριστική επιλογή συντρόφου, θα έχουμε ανθρώπους να διαλέξουμε.

Αναφέρω τα παραπάνω, γιατί παρατηρώ και μια αποξένωση των δύο φύλων τα τελευταία 20 χρόνια. Παλιά γίνονταν εύκολα οι σχέσεις ανδρών και γυναικών. Σήμερα όχι. Γιατί ; Πιστεύω ότι παλιά υπήρχε απλότητα, τώρα είμαστε πιο πολυσύνθετοι και καχύποπτοι. Στην Ευρώπη, όλοι το ξέρουμε, οι γυναίκες είναι πιο τολμηρές. Εύκολα μιλούν σε έναν άνδρα στην παρέα, κάνοντας

αυτές την αρχή, πολλές φορές, χωρίς να παρεξηγείται, όπως στην Ελλάδα. Πρέπει και η Ελληνίδα να γίνει πιο τολμηρή, αν θέλει να έχει μια πλειάδα ανδρών γνωστών για να διαλέξει τον καλύτερο. Αν ντρέπεται ο άνδρας, ας δείξει περισσότερο θάρρος η γυναίκα. Ζούμε στο 2000. Αυτά στην Ευρώπη είναι ξεπερασμένα από το 1960. Τα τονίζω αυτά, γιατί βλέπω γυναίκες που περνάνε τα χρόνια, τις ρωτώ γιατί δεν παντρεύονται και η απάντηση από μερικές είναι : «μα δεν γνωρίζω άνδρες», έτσι καταφεύγει στην προξενιά!

Μοναξιά στο γάμο

Εδώ πρέπει να πούμε ότι αν ο γάμος αποτύχει και το ζευγάρι δεν συνεννοείται, ούτε διάλογο κάνει, τότε αναπτύσσεται μοναξιά μέσα στο γάμο, οι σύζυγοι δεν μιλούν μεταξύ τους, έχουν κατεβασμένα μούτρα, ο καθένας κάνει τη ζωή του και πάνε σπίτι για ύπνο. Μοναξιά απ' τις χειρότερες. Αρκετά ζευγάρια ζουν έτσι. Δε χωρίζουν για τα παιδιά ή για οικονομικούς λόγους, αλλά είναι δύο ξένοι στο ίδιο σπίτι. Αντίθετα, υπάρχουν άνθρωποι που έμειναν ανύπαντροι, αλλά έχουν οργανώσει τόσο καλά τη ζωή τους, τα ενδιαφέροντά του, που ζουν καλά και πλήττονται πολύ λιγότερο από τη μοναξιά. Πράγματι, αν για οποιοδήποτε λόγο κάποιος δεν παντρευτεί, είναι παρατηρημένο, ότι εφόσον οργανωθεί σωστά στη ζωή, ή μοναξιά δεν θα είναι εφιάλτης γι' αυτόν. Αν λοιπόν με ρωτούσε κάποιος : εγώ που είμαι 50 χρόνων και είναι δύσκολο να παντρευτώ τι κάνω με τη μοναξιά; Θα του έλεγα : «φίλε μου, οργάνωσε πολύ καλά τη ζωή σου, τους φίλους σου, τις φίλες σου, βρες ενδιαφέροντα ποικίλα, γράψου

σε πολιτιστικούς, ορειβατικούς συλλόγους, πήγαινε τακτικά εκδρομές με γκρουπ, ασχολήσου με το κυνήγι, το ψάρεμα (εφόσον σ' αρέσουν βέβαια), ειδικά να οργανώνεις το Σαββατοκύριακο γιατί τότε επιτίθεται η μοναξιά, όπως βέβαια και τις γιορτές. Αν λοιπόν ο άνθρωπος φερθεί έτσι, θα εξοικειωθεί με τη μικρή πλέον μοναξιά του. Αρκεί να σκεφθεί κανείς ότι οι ισοβίτες συνηθίζουν τόσο τη φυλακή, που δεν θέλουν να πάρουν απολυτήριο. Η μοναξιά βέβαια δεν είναι φυλακή, καμμία σύγκριση, απλώς έφερα εντυπωσιακό παράδειγμα για να φανεί καθαρά η δύναμη της συνήθειας, η μεγάλη αυτή προσαρμοστική ιδιότητα του ανθρώπου. Άλλωστε έχει παρατηρηθεί και το άλλο παράξενο : αν συνηθίσει τη μοναξιά ο άνθρωπος, μένοντας για πολλά χρόνια, μόνος, δεν του είναι εύκολο πράγμα ο έγγαμος βίος, προτιμά να μη παντρευτεί.

Επίλογος

Η μοναξιά άρχισε πλέον να πλήττει και τους Έλληνες (αφού υπάρχει έλλειψη επικοινωνίας), αλλά υπάρχουν ελπίδες ότι θα καταλάβουμε ότι η αλλαγή αυτή είναι ξένη προς τη φύση μας, ο Έλληνας δεν μπορεί να ζει ψυχρά και μονότονα όπως ένας Ευρωπαίος και θα βρει πάλι την ισορροπία του. Ήδη το ότι παραπονιέται για έλλειψη επικοινωνίας είναι ένα βήμα για να λύσει το πρόβλημα και να ξαναζεστάνουν τις μεταξύ τους σχέσεις οι Έλληνες.